

**Har din skola det
skolbibliotek den förtjänar?**

Har din skola det skolbibliotek den förtjänar?

I skolbiblioteket ska eleverna få tillgång till handledning, faktaböcker, skönlitteratur, IT och andra hjälpmedel för att själva kunna söka kunskaper och få upplevelser. Så är det tänkt – men så fungerar det långt ifrån alltid. I den här foldern, som utarbetats i samarbete med Lärarförbundets ämnesråd för lärarbibliotekarierna, har vi samlat konkreta råd för hur du kan arbeta för att stärka skolbibliotekets och lärarbibliotekariens roll.

Så agerar du professionellt

Kräv utbildning och fortbildning

Detta höjer din status och ger dig ökade möjligheter att utveckla skolbiblioteksverksamheten.

Marknadsför dig själv och skolbiblioteket i alla situationer

Se till att du får en ständig punkt på dagordningen på personalkonferenserna. Informera ledningen för skolan om hur viktigt det är att ha ett väl fungerande skolbibliotek.

Prioritera det pedagogiska arbetet

Att hålla ordning i skolbiblioteket är allas ansvar.

Gör dig oumbärlig

Informera och ge tips, även på föräldramöten. Medverka i temaarbeten. Som lärarbibliotekarie har du troligen skolans bästa överblick över mediebeståndet. Ge stöd när det gäller nya arbetsformer. Som lärarbibliotekarie ligger du oftast steget före.

Engagera och entusiasmera

Att arbeta som lärarbibliotekarie är roligt, spännande och stimulerande. Låt ditt engagemang och din entusiasm sprida sig till din omgivning, kollegor, elever, föräldrar, politiker...

Ta ansvar

– men gör inte allting själv

Ställ krav och ge konsekvensbeskrivningar. Vad behöver göras? När? Hur? Av vem? Det är ditt ansvar att se till att saker och ting blir gjorda, men det är inte nödvändigtvis du som ska göra det.

Samverka med folkbiblioteket

Genom att utnyttja varandras kompetens når vi dubbelt så långt. Samarbetet stärker båda typerna av bibliotek utåt, något som är väsentligt i nedskärningstider.

Arbeta med mål och handlingsplaner

I kommunens biblioteksplan står det att det ska finnas skolbibliotek. Det ingår som en del av skolans uppgift att tillhandahålla läromedel. Resurser för skolbibliotek ingår också i de bidrag som kommunen ger till fristående skolor.

Det finns alltså stöd för att hävda att alla skolor ska ha tillgång till skolbibliotek. Men att det finns ett skolbibliotek räcker inte – ett skolbibliotek måste ständigt underhållas och utvecklas för att kunna fylla sin funktion. För det behövs mål och handlingsplaner.

På alla skolor behöver det finnas tydligt angivna mål för skolbibliotekets verksamhet. Målformuleringarna ligger sedan till grund för det fortsatta arbetet med arbetsplaner. Målen kan vara övergripande, långsiktiga eller konkreta, kortsiktiga.

Målformuleringarna kan till exempel se ut så här:

Skolbiblioteket ska tillvarata elevernas möjligheter att

- ➔ utveckla sin läsförmåga och sitt språk
- ➔ utveckla sin fantasi och sitt kreativa tänkande
- ➔ lära sig söka, sovra, bearbeta och sammanställa information
- ➔ ta initiativ till egna arbeten och egen forskning

- ➔ presentera sina idéer, tankar och arbeten, till exempel genom egen utställningsverksamhet
- ➔ få tillgång till en estetisk tilltalande miljö där mångfalden av litteratur och andra medier utgör en källa för egna upplevelser och läsglädje.

Lärarbibliotekarierna ska verka för att

- ➔ en arbetsplan för biblioteksarbetet upprättas
- ➔ skolans lärare använder sig av biblioteket som ett läromedel
- ➔ eleverna blir aktiva mediaanvändare.

Arbetsplaner för skolbiblioteksverksamheten underlättar arbetet både för lärarbibliotekarier och lärare.

Hur planerna ser ut påverkas naturligtvis av de övergripande mål som skolan fastslagit för sin verksamhet.

En arbetsplan kan bestå av både kortsiktiga och långsiktiga genomförandemål. Betydelsefullt är att planen förankras hos alla användare och att den kan utvärderas i efterhand. Arbetsplanen tydliggör skolbibliotekets unika funktion och klargör de behov skolans elever har i sitt skolarbete.

Den anpassas också till de behov som skapas genom den undervisning som skolans lärare bedriver.

Det innebär att mediabeståndet kan skilja sig avsevärt från folkbibliotekets. Skolbibliotekets mediabestånd är ett läromedel som syftar till att öka undervisningens kvalitet och träna eleverna i kvalificerad och rationell informationssökning. Därigenom övar de upp sin förmåga att kombinera olika källmaterial som litteratur, uppslagsverk (tryckta och elektroniska versioner), tidskrifter och databaser etc.

I arbetsplanen beskrivs hur mediabeståndet är uppbyggt och används. Ska till exempel faktaböcker vara tillgängliga för utlån eller bara som referensverk? Hur ska urvalet av tidskrifter göras? Är syftet enbart nöjesläsning eller finns ett pedagogiskt syfte? Utifrån vilka kriterier ska skönlitteratur köpas in och vem/vilka fastställer dessa kriterier? Väljer skolbiblioteket att köpa in klassuppsättningar, gruppuppsättningar, temauppsättningar eller enbart enstaka exemplar av skilda titlar?

I arbetsplanen redogörs för olika gruppers arbetsområden, till exempel:

Bibliotekarien ansvarar för

- ➔ att sköta bibliotekets ekonomi
- ➔ att handleda personalen i hur bibliotekets tekniska utrustning ska användas
- ➔ att medverka i lärarfortbildning om informationssökning och litteraturpedagogik
- ➔ att aktivt medverka i planering av temastudier och projekt.

Lärarna ansvarar för

- ➔ att informera bibliotekarien om behov av litteratur m.m. inför planerade projekt
- ➔ att eleverna besöker och lär känna en folkbiblioteksfilial
- ➔ att eleverna arbetar och uppför sig väl i biblioteket.

Eleverna ansvarar för

- ➔ att biblioteket fungerar som en arbetsplats där alla får arbetsro
- ➔ att medverka i utställningar och bidra till bibliotekets utsmyckning
- ➔ att föreslå inköp av böcker och tidningar till biblioteket.

Skolledningen ansvarar för

- ➔ att skolbiblioteket ses som en aktiv och värdefull del av skolans undervisningsresurs
- ➔ att biblioteket får tillräckligt driftsanslag
- ➔ att litteraturpedagogik och informationssökning ges utrymme i lärarfortbildningen.

Läraryörbundet påverkar

Läraryörbundet är representerat i Nationella skolbiblioteksgruppen, NSG, (www.skolbiblioteksgruppen.se). NSG är ett nätverk av olika organisationer, författarförbundet, myndigheter med flera, där man driver skolbiblioteksfrågor. Genom NSG medverkar förbundet till olika opinionsbildande aktiviteter, till exempel tidningsartiklar, och uppvaktning av politiker.

Läraryörbundet lyfter också fram skolbiblioteksfrågor i samband med olika utredningar, till exempel i vårt

remissvar på förslaget om förstärkt skolinspektion, SOU 2007:101:

”utredningen /tar/ upp läroplanernas krav på förutsättningar för undervisningen, som elevernas tillgång till handledning, läromedel, datorer och bibliotek. Att en skola ska innehålla ett skolbibliotek är nog för de flesta en självklarhet. Skolbiblioteket är en viktig pedagogisk resurs för både elever och lärare. Ett väl fungerande skolbibliotek, där eleverna får tillgång till handledning, faktaböcker, skönlitteratur och medi-

akunskap utvecklar elevernas kunskaper och upplevelser. En svensk studie, *Biblioteksresurser och måluppfyllelse* (Henning - Jonsson 2007), konstaterar påtagliga samband mellan elevernas måluppfyllelse och bemannade skolbibliotek.

Läraryörbundet vill därför markera vikten av att inspektionens granskning också inkluderar skolbiblioteken när det gäller regelefterlevnad och kvalitetsarbete. En sådan inspektion bör gälla både huvudmanna- och rektorsnivå.”

Läraryörbundets ämnesråd för lärarybriotekarier

Ämnesrådet företräder lärarybriotekarier i alla skolformer och består av fem ledamöter från olika skolformer. Rådet arbetar med att synliggöra lärarybriotekariernas arbete i skolan och är rådgivande till förbundsstyrelsen.

På www.lararforbundet.se under fliken Om Läraryörbundet – Organisation hittar du uppgifter om vilka som ingår i ämnesrådet för lärarybriotekarier och hur du kan komma i kontakt med dem.

Där kan du också kontinuerligt följa vad som händer inom området och få tips om intressant litteratur, stipendier, konferenser, kurser och länkar.